

10. Použitá literatura a zdroje

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: Výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika)*. Praha, Academia, 1997. 429 s. ISBN 80-200-0609-5.

BARTKO, Ondrej a kol. *Výtvarná výchova v 1. a 2. ročníku středních pedagogických škol*. Praha, SPN, 1984. 255 s.

BECKETTOVÁ, Wendy. *Toulky světem malířství*. Praha, Fortuna Print, 2006. 240 s. ISBN 80-7321-002-9.

BERNHARD, Marianne a kol. *Univerzální lexikon umění*. Praha, Grafoprint-Neubert, 1996. 126 s. ISBN 80-7176-393-4.

DEBICKI, Jacek. *Dějiny umění: malířství, sochařství, architektura*. Praha, Argo, 2001. 319 s. ISBN 80-7203-076-0.

HAZUKOVÁ, Helena. *Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově II*. Praha, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1995. 57 s.

HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás*. Praha, Panorama, 1981. 394 s.

HLAVÁČEK, Josef. *Výpovědi umění*. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství, 1991. 240 s. ISBN 80-7047-042-9.

PETRÁŇ, Josef a kol. *Dějiny hmotné kultury I.*, Praha, SPN, 1985. 468 s.

TROJAN, Raul, MRÁZ, Bohumír. *Malý slovník výtvarného umění*. Praha, Fortuna, 1996. 236 s. ISBN 80-7168-329-9.

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pexeso>

<http://www.Pexesosberatel.cz/>

<http://www.bkovarikova.cz/texty/zajimavosti/kdo-vynalezl-Pexeso.htm>

<http://www.comin.cz/pismo/velikosti.html>

www.msnemcicka.cz

Obr. 12, 17–45, 48–64: Helena J. Skuhrovcová

Obr. 1–3: www.pexesosberatel.cz

Obr. 4, 5: www.hdjouer.fr

Obr. 6: www.wikipedia.com

Obr. 7: www.lorisgamaes.cz

Obr. 8: www.hasik.cz

Obr. 9: www.zuzanakamanova.cz

Obr. 10, 11: www.zsstraz.cz

Obr. 13, 14: www.amata.cz

Obr. 15, 16: www.deskovehry.com

Obr. 46, 47: www.wikipaintings.org

Obr. 65–67: www.cs.wikipedia.org

Obr. 68–70: www.mystickyegypt.blogspot.cz

Obr. 71: www.mbmmedia.cz

Obr. 72, 73: www.balustrada.cz

Obr. 74 - 76: www.virgail.ic.cz

PŘÍLOHY:

I./ Anketa mezi sběrateli pexesa – odpovědní listy

Odpovědi jsou uvedeny bez otázek (otázky viz kapitola 5.1) a jsou očíslovány. Řazení respondentů je provedeno dle pořadí, v jakém odpovědi přicházely. Texty jsou ponechány v původní podobě, bez jazykových a typografických korektur.

S. V., žena

1) Letos mi bude 50, pexesa sbírám od dětství. Původně to nebyla sbírka, prostě jsem je nevyhazovala. A když po revoluci nastal "boom", tak už jsem je začala intenzivněji sbírat.

2) Dnes mám 2101 pexes. Sbíráám převážně klasická papírová, ale mám i pár (asi 20) kartónových, dnes se dělají pro malé děti. Mám i jedno plyšové a dřevěné. Z tvarů mám jedno ve tvaru srdíčka, pár ve tvaru koleček. Vím, že existují ve tvaru hrníčků, konviček a pod.

3) Myslím si, že pexeso pomáhá procvičovat paměť, také se mohou podle obrázků učit řeči, poznávat hrady a zámky, různá města, zvířata, květiny apod. Já sama si to pamatuji a moje děti také, nemají problém rozeznat zvířata i květiny, bylinky. Je to dobrá pomůcka např. pro přírodopis, zeměpis apod. Co se týče obrázků, je spousta pexes, kde se hledají logické dvojice, protiklady nebo odpovědi na otázky, takže přímo vybízí k učení.

4) Nejvíce netypické mám to plyšové. A také mám pexeso pro uši, jsou to kostky s různým obsahem, takže každá zní jinak. Možná je určeno pro nevidomé děti. A mám i tzv. pexetria/trixesa, kde se hledají trojice.

5) Myslím, že pexeso je samo o sobě dokonalé. Jen by měli vydavatelé dbát na kvalitní tisk a papír. A hlavně je to český patent.

6) Hráči se mohou domluvit na čemkoliv, například nechávají uhodnuté kartičky na stole otočené, aby to bylo těžší. Pro úplně malé děti se nechávají otočené i neuhodnuté, aby hned pochopily, že jsou vždy dvě stejné apod. A také je dobré, když se při otočení říká nahlas co to je, lépe se to pamatuje. Ale já mám ráda klasiku.

7) Jistě, existují firmy, které vydávají pexesa přímo pro účely výuky. Hlavně jazyková se často používají ve školách i školkách. Vím to od svých dětí a také je mám ve sbírce. Nejčastější je samozřejmě angličtina a němčina. Ale je i španělština, ruština a italština. Na vzdělávací pexesa se například specializuje firma Ditrich - Pexeso natotata - ta má spoustu z různých oborů a myslím, že by je školy mohly využívat.

8) Pohádková pexesa byla nejoblíbenějšími, nyní se jedná o speciální edice – ta, která lze hůře sehnat.

L. H., muž

- 1) Vek 50 r. a pexesa zbieram cca 25 rokov.
- 2) v zbierke mám cca 3050 pexes, netradičných tvarovo mám asi 5 ks, ak iné médium ako papier považujete aj tvrdé kartičky, tak takých mám možno 100 ks, a iné spracovanie: väčšie alebo menšie formáty ako klasický štvorec, pexetria, tak takých je čím ďalej viac a ja ich mám určite viac ako tisíc.
- 3) Určite pexesa rozvíja pamäť, sústredenosť a vedomosti v mnohých oblastiach, pretože snáď neexistuje oblasť o ktorej by nebolo pexeso.
- 4) Nevieť či ho budete považovať za Pexeso, ale možno magnetkové Pexeso a potom možno Pexeso ktoré som dostal na moju 50-ku. Pexeso s mojou tvárou ako super hrdina či James Bond apod.
- 5) Nie
- 6) Nie
- 7) Áno, jazykové a logopedické
- 8) S dopravnými prostriedky. Technická vyobrazenia.

J. S., muž

1) 39, asi 16 let.

2) 349, 1 dřevěné.

3) Ano. Rozvíjí paměť, sociální dovednosti, znalosti rostlistva, zvířat, místopisu.

4) Vlastním pouze typická pexesa.

5) Ne. Není co vylepšovat.

6) Ne.

7) Ne, ale vím, že existují dvojjazyčná nebo logopedická pexesa. pexeso do výuky nepatří, je to hra a ne učební pomůcka.

8) Jednoznačně dopravní značení. Jako starší ta, která dostanu jako dárek.

J.S., žena

1. Je mi 40 let a pexeso sbírám asi od 8 let.
2. Ve sbírce mám asi 2750 pexes, tvar šestihranu má asi 5 pexes, kulatá mám asi 4, asi 5 jich mám dřevěných, jedno magnetické.
3. U dětí hraní pexesa podporuje fotografickou paměť, rozvíjí znalosti podle zaměření Pexesa.
4. Netypické pexeso má někdo od nás z klubu, ale nevybavím si, jaké.
5. Tradiční pexeso je nejlepší z papíru a vylepšování podle mě nepotřebuje.
6. Netradiční pravidla bohužel neznám žádná.
7. Pexesa pro výuku jsou logopedická a hlavně jazyková.
8. Večerníková a strašidýlková (ty už bohužel nemám). Jako dospělá rostlinné motivy.

J.H., žena

1) Je mi 40 let a pexeso sbírám od velkých prázdnin roku 2007.

2) Ve sbírce mám 3507 kusů pexes, ale v seznamu je bohužel ještě nemám dopsaná, protože jsem jich hromadu získala na srazu pexesářů a nestihla jsem seznam ještě dopsat. Pexesa mám opravdu různá a nedá se všechno popsat. Jsou to především papírová, klasická na rozstříhání. Pexesa samozřejmě všechna stříhám a následně je doma hraje:-). Pak jsou to pexesa kartónová v krabičkách, pexesa dřevěná, pexesa látková, pexesa jako magnetky... Co se tvaru týká, tak jsou to především čtverečky, ale v několika velikostech, dále tvar karet, kulatá pexesa, pexesa různých tvarů jako hlava myšáka Mickeyho, srdíčka...

3) Samozřejmě, že si myslím, že hrou pexesa si děti cvičí hlavně paměť, postřeh, učí se poznávat nové věci, doplňují si slovní zásobu a také se u jazykových pexes učí cizí slovíčka. Myslím si, že by se našlo ještě spoustu dalších. Třeba se učí i trpělivosti...

4) Toto je docela záludná otázka... Asi bych řekla, co jsem zatím pexesa viděla, připadá mi nejméně typické PEXESO PRO UŠI. Ve sbírce ho nemám, protože se přiznám, že se mi nelíbí :-)

5) Pexeso snad nemůže nic vylepšit. Jedině co se nynější výroby týká, tak u některých pexes materiál. Nejideálnější jsou klasická pexesa z tvrdého papíru.

6) No, záleží jak tuto otázku myslíte. Každý si upraví pravidla pexesa po svém, aby to odpovídalo věku a počtu hráčů... Z takových modernějších pravidel jsou třeba PEXETRIO/TRIXESA - hledají se tři kartičky, které k sobě patří, ale nejsou stejné obrázky, potom třeba HUSESŮ - hledá se obrázek a k tomu notový zápis z písničky, ke kterému obrázek patří a samozřejmě jsou i jiná.

7) Určitě ano. Doma jsme pexeso používali při logopedii. Dcera nesla do školy pexeso do anglického jazyka, pro cvičení slovíček, kamarádka používá pexeso s hudebními nástroji v hudební nauce, jiná kamarádka učí ve speciální škole, kde pexeso používají

a hrají s postiženými dětmi, s dětmi s autismem atd. Pexeso je krásná věc. Má nepřehledné možnosti témat a grafiky.

8) Jako malá asi ta s Krtečkem. Ráda hraji veškerá, u kterých se naučím něco nového, takže ta jazyková nejvíc.

L.K., žena

- 1) Je mi 32 let a pexeso sbírám cca 5 let.
- 2) Mám pouze papírová pexesa a nevím přesně kolik jich nyní bude, ale cca 600 ks.
- 3) Rozhodně ano. Podle mého názoru se trénuje prostorová paměť a během hraní pexesa si dítě všímá detailů na každém obrázku.
- 4) Já má ráda klasická pexesa, proto v mojí sbírce ani nenaleznete žádné netypické pexeso. Dřevěná pexesa považuji v podstatě za běžná.
- 5) Přiznám se, že nenapadá. Vzhledem k tomu, že mám pexeso ráda takové jaké je nikdy jsem ani nepřemýšlela, že by mohlo být jiné.
- 6) Bohužel neznám.
- 7) Ano na internetu jsem se setkala s pexesem anglických slovíček.
- 8) Nevzpomínám si na konkrétní. Nyní asi jazyková.

J.K., muž a M.K., žena

- 1) Je mi 35 let a pexesa sbírám cca 15 let.
- 2) V mé sbírce je 2884 pexes. Netradiční formu jich má cca 150.
- 3) Hraní pexesa dětem určitě pomáhá v rozvoji. Například soustředění, trénování paměti, ...
- 4) Netytická pexesa vlastním, např. pexesa s různě tvarovanými kartičkami nebo trojxeso, kde se hledají trojice. Znáám pexeso látkové, které, ale nevlastním.
- 5) Na vylepšení pexesa mě nic nenapadá. Myslím, že klasická pravidla jsou dobrá.
- 6) Netradiční pravidla při hraní pexesa neznám. Hrajeme pouze podle klasických pravidel.
- 7) S hraním pexesa pro výukové účely jsem se neseťkala.
- 8) Dopravní značení, vlajky, pohádky. V dospělosti asi favorita nemám.

P. H., muž

- 1) Letos to je již 39 let a systematické sbírání pexes překračuje 27 let
- 2) Ve sbírce k dnešnímu dni mám 3119 pexes. Určitě 99 % pexes má tradiční formu, co se týče velikosti kartiček, počtu kartiček. Jiná pexesa nežli papírová (kartónová jsou taktéž z papíru) nesbírám, el.verze je jednoduché vyrobit a sbírka pexes by se tím degradovala. Pexeso jako česká verze Memory má být z papíru. Jedno procento tvoří raritky jako např. pexeso ve tvaru šlápoty jehož součástí je kartička pexesa, tvar medové plástve či balení v plechových krabičkách...
- 3) O rozvoji osobnosti určitě nelze mluvit, určitě rozvíjí postřeh a tříbí mozek, rozvíjí prostorovou orientaci. Znalosti mohou také získat, poznávají mnoho věcí co jsou na kartičkách, pexeso používají i maminky s dětmi s poruchou výslovnosti) je několik druhů logopedických pexes) i maminky s autistickými dětmi. Pexesa máme i jazyková, kde na jedné kartičce je obrázek a na druhé např.anglický název a výslovnost. Já např. hrál pexeso a karty od čtyř let a vždy jsem chtěl navštívit hrady a zámky na pexesu. A v dospělosti jsem si je navštívil. Na mistrovství ČR v hraní pexesa ve Frýdku Místku děti tvrdí, že pexesa hrají jak doma tak v klubech pro děti.
- 4) Netypické pexesa záleží na úhlu pohledu. Může to být pexeso látkové, dřevěné, vydané jen ke knize, ale i námětem např. pexeso s klikami u dveří, totálně nehratelné pexeso s řeznými kotouči. A jiný pozitivní příklad je pexeso s písničkami (na jedné kartičce je písnička ztvárněna kresbou a na druhé je notová osnova s notami). Na jiném pexesu jsou zobrazeny i různé tvary objektů na bílém a černém podkladu. Pexeso vydal i jistý výtvarník s fotografiemi pupíku...
- 5) Tradiční pexeso není proč vylepšovat, to by už nebylo tradiční! Jsou i jiné verze např. pexetrio.
- 6) Nesetkal jsem se u dětí, jen dospělí vymýšlejí ptákoviny u Kámasutry.
- 7) Ano, ve výuce jsou využívána hlavně pexesa jazyková, ale i logická. Hodně učitelek mi to potvrdilo, když jsem na prezentaci sbírky pro děti či na již zmíněném mistrovství ČR.
- 8) Dopravní prostředky. Veškerá technicky zaměřená.

A. H., muž

1) Vek: 47 rokov, moje prvé pexeso som dostal asi vo veku 7 rokov, zopár sme ich aj s mojimi súrodencami dostali aj neskôr, prípadne som si nejaké kúpil z úspor aj sám v našej dedinskej drogérii cestou zo školy, ale za nejaké zbieranie pexies som v tom čase určite nepovažoval. Hoci som si tých pár desiatok pexies, ktoré sme mali „nazbierané“ od detstva všetky uchovával do vedomého zbierania to prešlo asi až po skončení vysokej školy. V tom čase (1989) som ich mal len nejakých 40, v podstate od jediného existujúceho vydavateľa.

2) Nemám to aktuálne spočítané presne, koncom apríla som ich mal 2025 a od vtedy mi ich pár pribudlo, takže asi 2100. Prevažnú väčšinu tvoria samozrejme papierové na strihanie. Ku koncu roka 2012 som to mal spočítané (z 1875 bolo 1112 nepostrihaných papierových, 507 postrihaných papierových, 170 krabičkových (resp. kartonových) a 15 drevených). Z tých čo mi pribudli odvtedy bolo viacero drevených a krabicových, ale pribudlo aj dosť papierových, takže minimálne 1700 by malo byť tradičných, zvyšne netradičné. Medzi netradičnými je najviac krabicových – z hrubého kartónu, keďže v zahraničí ich v podstate poznajú iba v tejto forme (okrem Slovenska a Čiech som na tradičné Pexesa na strihanie narazil už iba v Maďarsku, ale tam som ich našiel iba pár kusov) pod názvami Memo, Memory game, Pair game, Match game. Tie tvary sú síce väčšinou štvorcové, ale rôzne detské sú aj kruhové alebo v tvare srdiečok či aj iných netradičných. Medzi netradičnú formu sú zaradené v podstate aj kartové hry Čierny Peter (v zahraničí Black Peter prípadne Donkey game), ktorý je často vydávaný ako dve hry v jednej (po odstránení čierneho Petra);

3) Myslím, že určite to napomáha minimálne zlepšovaniu vizuálnej pamäti. Zároveň to je hravá forma spoznávania prírody, techniky, dopravných značiek, jazyka a pod. podľa tematického zamerania pexesa. Keďže väčšina ľudí je od detstva súťaživá, môže byť hranie pexesa podvedomým stimulom pri vzdelávaní v oblastiach, ktoré by ich možno inak nezaujali;

4) Čo sa týka formy, tak netypickými pexesami sú také, kde sa párujú dvojice, ktoré nie sú rovnaké, ale k sebe patria (samička-mláďa, osoba-povolanie, ...) alebo práve naopak nepatri (protiklady). Špeciálnym prípadom sú potom trojice, takých mám niekoľko, dokonca jeden, kde treba hľadať až 5 kartičiek. Úplne špeciálnu hru (ani nemôžem napísať pexeso) som si doniesol z Holandska. Volá sa Kumbu a je to jediný obojstranný

typ pexesa, ktorý poznám. Na 55 kartičkách sa na oboch stranách strieda 10 rôznych obrázkov (v tomto prípade čísla od 0 po 9) a úlohou je podobne ako pri klasickom pexese hľadať rovnaké dvojice. Rozdiel je v tom, že po každom otočení dvojice kariet, kedy hráč nenájde dvojicu sa otočené karty neotáčajú naspať, t.j. pri ich najbližšom otočení sa hľadajú tie obrázky, ktoré boli predtým otočené smerom hore.

Čo sa týka obsahu, resp. tematiky pexesa, tak mám viacero neobvyklých Pexies. Jedným z takých je napríklad pexeso z Nemecka, ktoré je moje najväčšie počtom kariet (2x50). Sú na ňom RTG snímky rôznych chorôb.

5) Myslím, že nie je veľmi čo vylepšovať. Napadajú ma rôzne témy, ktoré by sa dali v pexese zobrazit', ale práve preto je pexeso zaujímavé, že vždy sa dá prísť s niečím novým.

6) Netradičné je už spomínané obojstranné pexeso. Ale môžem spomenúť systém hry, ktorý sme uplatňovali pri našich turnajoch v dvojhre a štvorhre. Dva hráči hrali klasickým spôsobom, keď jeden hráč otáča vždy dvojicu kariet. Ale turnaj sme vždy spestrili aj súťažou dvojíc (štvorhra), keď každú z dvojice kariet otáča vždy iný z dvojice spoluhráčov. Prvý otočí kartu, druhý hľadá dvojicu, pričom sa nemôžu samozrejme radit', ani iným spôsobom dorozumievať, hoci vždy sa dal nájsť nejaký „skrytý“ signál. Hra pokračuje tradičným spôsobom, keď v prípade úspechu pri hľadaní pokračuje zase ten istý prvý hráč z dvojice. v prípade neúspechu pokračuje druhá dvojica, ktorú portom vystrieda zase prvá dvojica, ale prvú kartu otáča druhý hráč z dvojice.

Ďalšie netradičné spôsoby hrania som vyskúšal so spolubývajúcimi na internáte: hra proti viacerým protihráčom, keď som súčasne hral s každým z nich iné pexeso, prípadne keď som hral pexeso „virtuálne“ – protihráč otáčal karty, na ktoré som nevidel, iba som mu oznamoval súradnice kariet, ktoré ma otočiť za mňa, pričom mi oznamoval čo je kartách zobrazené, samozrejme aj na ním obrátených kartách.

7) Nie osobne, ale pokiaľ viem niekedy učitelia používajú pexesa napr. pri výuke jazykov.

8) Nepamätám sa. V poslednej dobe trixeso.

V. B., žena

1) Je mi 35 a sbírat jsem začala na střední škole. Ale pořádně se to rozjelo až po vysoké, když jsem si začala vydělávat a mohla si koupit, co chci.

2) Momentálně mám 2577 pexes. Kromě klasických papírových a kartónových mám i nějaké to dřevěné a jedno látkové. U kartónových jsou i neobvyklé tvary - kulaté, srdce, medvědi, aj.

3) Pexeso je výborné na soustředění, postřeh a paměť. Starší dceři jsou 3 roky, takže už začínáme hrát. Je dobré, že při jedněch jednoduchých pravidlech máme nepřeberné množství her - můžeme vytáhnout jiné téma či jiné množství kartiček.

4) Třeba pexeso, ze kterého zároveň sestavíte puzzle.

5) Mám ráda, když se nehledají dva stejné obrázky, ale něco, co spolu logicky souvisí, např. zvíře a jeho mládě, protiklady, pohádkové postavičky co patří k sobě, apod.

6) Na nic si nevzpomínám a s dětmi jsem teprve na začátku.

7) Hlavně při výuce jazyků je to běžná pomůcka. Kamarádka má jazykovou školu, tak u mě pravidelně zjišťuje, jaká je aktuálně nabídka jazykových pexes. A dcera se podle toho učí třeba poznávat zvířátka.

8) Veškerá se zvířecími motivy, to mi asi zůstalo dodnes.

A. K., žena

- 1) Je mi 40 a pexeso sbírám 37 let.
- 2) Ve sbírce mám přes 1000 pexes, přesný počet nevím, protože mám roční dvojčata a nemám čas sbírku zkatalogizovat. Sbíráám pouze papírová, tvar čtverec, obdélník, kruh a šestiúhelník.
- 3) Rozvíjí paměť a znalosti podle zobrazených motivů (např. jazykové i znalosti cizích řečí).
- 4) Momentálně si žádné extra výjimečné nevybavuji.
- 5) Ne.
- 6) Zním dva způsoby hry - tzv. rychlík (první ze dvou otočených kartiček v jednom tahu se nechá otočená obrázkem nahoru) a tzv. pomalík (klasický způsob).
- 7) Běžně komerčně prodávaná pexesa pro výuku jazyků.
- 8) Klasická pohádková holčičí. Jazyková – snažím se lépe naučit jazyky.

M. H., žena

- 1) Je mi 33 a pexesa sbírám 16-17 let. A doufám, že ještě dlouho budu!

- 2) Aktuálně je v mé sbírce 1751 kusů různých pexes. a zhruba 20 jich je zajímavějších než ostatní (mám keramická, hmatová, pro uši, a nejhezčí pro mě jsou pexesa z rodinných fotek a pexeso vyšívané).

- 3) Podle mě hraní pexesa učí děti soustředit se, rozvíjí u těch nejmenších (1-1,5 roku) jemnou motoriku. Je krásné sledovat dítě, jak se snaží vzít ten kousek papíru do ruky a otočit, určitě rozvíjí taktiku (jak neporadit ostatním), schopnost zapamatovat si nové obrázky (s čímž já problém už mám, zvláště u pexesa na plechovky s barvami, kde jediným rozdílem je číslo odstínu), no v neposlední řadě umění prohrát!

- 4) Vyšívané.

- 5) Tradiční pexeso pro mě znamená - to co znám, a proto bych na něm neměnila, nevylepšovala a neupravovala vůbec nic!

- 6) Jinak se pexeso snad ani hrát nedá, i když třeba pexetrio se trochu jinak hrát musí, a v poslední době jsem se setkala i s pexesem (které moc nechápu) má na jedné straně topografické značky a k nim se přiřazuje název - vtip byl v tom, že ty značky stále vidíte a jen obrátíte ty co jsou v rubu a mají napsané co ta značka znamená! Pro mě je to k ničemu, nebo spíš pro mého protihráče. Začínala jsem a v podstatě i končila bez možnosti dát šanci někomu jinému!

- 7) Jistě! Záměrně jsem si koupila pexesa logopedická, když se dcerce nedařily písmenka. Teď když je jí 5 let máme pexesa matematická, různojazyčná. Když se začala učit hrát pořídila jsem huseso (hudební pexeso) s notami. Jsou pexesa s barvami, tvary, hmatová pexesa, pexesa pro uši (kde slyšíte tóny), pexesa kde polovinu obrázku musíte dokreslit podle té první. A určitě je toho mnohem víc!

- 8) Nevím jistě, ale určitě nějaké s večerníčkovými motivy. Nyní s dcerou ta logopedická.

II./ Koncepty dalších úloh

I. Dějiny výtvarné kultury – vyšší obtížnost

Téma: historické slohy, jednotlivá díla

Věková skupina: vhodné od 5. třídy

V rámci hodin dějepisu mnohdy dojdeme k tématům, která se vážou velmi logicky také k dějinám výtvarné kultury (a naopak). Také v tomto případě můžeme využít princip pexesa k ozvláštňení, rozšíření výuky.

Dětem připravíme výukový materiál s vybranými fotografickými ukázkami děl z jednotlivých slohových období. Například: gotika – katedrála sv. Bartoloměje v Plzni, gotickou madona či pieta, architektonické prvky svatovítské katedrály v Praze, lomený oblouk, žebrová klenba, deskové obrazy apod. Z dobově odpovídajících příkladů vybereme vždy trojici. Lze volit například vždy jednoho zástupce z kategorie: obraz – plastika – architektura.

Obr. 65–67 Fotografie památek

V renesanci můžeme pracovat s obrazy a plastikami z rudolfinských sbírek, z architektury např. zámek v Českém Krumlově, Letohrádek královny Anny v Praze či architektonické prvky jako sloupoví, balustrády, popřípadě sgrafita.

Je zřejmé, že ve volbě námětů nemusíme zůstat jen v České republice. Tak v již zmíněné renesanci můžeme upozornit na sochu Davida od sochaře Michelangela Buonarrotiho, na některé z děl malíře Leonarda da Vinci či architekta Brunelleschiho.

V rámci ukázky dochovaných památek z doby největší slávy Egypta žáky například seznámíme s chrámem Ramsese II v Abú Simbelu, stavbami pyramid,

nástěnnými malbami, barevným zdobením sarkofágů či vysoce vyspělou zlatnickou prací v podobě faraónovy zlaté masky a šperků.

Obr. 68–70 – Památky Egypta

Tato varianta hry pexeso (trixeso) je určena především pro starší žáky, kteří mají rámcové povědomí o dějinách výtvarné kultury. Herním principem není sbírání dvojic, ale trojic. Žáci musí dovozovat vzájemné vztahy, a tímto způsobem si ozřejmují základní prvky a principy jednotlivých slohových období. Opět zde není důležitá prostá vizuální shoda, ale vnitřní podstata.

Nevýhody:

- složitější výroba a příprava trixesa;
- náročnější způsob „hry“.

II. Typografie – vyšší obtížnost

Téma: typografie, písmo, jazyk

Věková skupina: vhodné od 2., 3. třídy

Jako téma mezioborové jsem vybrala následující úlohu. Pracuje s písmem a v jejím rámci můžeme prezentovat písmo jako součást výuky jazyků, stejně jako typografický problém ve výtvarné výchově.

Dvojice by v tomto případě tvořily například litery téhož fontu, mínusky a kapitálky. Jedno písmeno z dvojice by bylo vytištěné, druhé by – po vzoru středověkých iniciál – bylo malované.

Důležitou součástí této úlohy by byla motivační diskuse: vhodný výběr typu a velikosti písma. Můžeme děti seznámit s fakty, jako je například doporučována velikost písma pro tištěné dětské knihy (14 či 16 bodů, u knížek pro děti předškolního věku je to 20 až 24 bodů). Rozdíl mezi patkovým a bezpatkovým písmem. Pro snazší čitelnost je doporučován typ bezpatkový.

S dětmi můžeme vyzkoušet napodobit tzv. gotickou iniciálu, kterou začínal text v rukopisných knihách, často zdobených iluminacemi či zlacením. Hledáme slovo začínající na dané písmeno a iniciála se pak stává ilustrací celého slova.

d	d
a	a
m	m

bezpatkové písmo

patkové písmo

Obr. 71 – Ukázka písma

Obr. 72, 73 – Gotická iniciála

Obr. 74–76 – Ukázky tvorby žáků

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Helena Jordana Skuhrovcová**

studijní program: **Vychovatelství**

studijní obor: **Vychovatelství**

Děkan fakulty Vám podle zákona č. 111/1998 Sb. určuje tuto bakalářskou práci:

Název práce: **Pexeso – inspirace pro využití (nejen) ve výtvarné výchově**

Jazyk práce: **čeština**

Zásady pro vypracování:

V teoretické části představte základní herní princip a naznačte jeho význam/potenciál ve výuce. zmapujte vývoj vybrané karetní hry (pexesa) a pokuste se v něm objevit dílčí východiska pro vývojový posun – aktualizaci. Naznačte mezioborové přesahy. Vnímejte postmoderní potenciál řešeného tématu. Potlačte hratelnost a akcentujte kreativní principy.

V praktické části vytvořte volné výtvarné variace karetní hry s důrazem nikoliv na „hratelnost“, ale na fungování principu. Hledejte krajní i mimooborová řešení s návazností na východiska a závěry teoretické části.

V didaktické části naznačte (nejen) výtvarné úlohy pro mimoškolní edukaci s využitím principu vybrané karetní hry či charakteristických vizuálních forem této hry vlastních.

Seznam odborné literatury:

- BOURRIAUD N.: Post produkce, Praha, Tranzit, 2004.
ECO, U.: Meze interpretace, Praha, Karolinum, 2004
KULKA, J.: Psychologie umění, Praha, Grada, 2008
SLAVÍK, J.: Od výrazu k dialogu ve výchově. Artefiletika, Praha, Univerzita Karlova, 1997
PETŘÍČEK, M. Myšlení obrazem – průvodce současným filosofickým myšlením pro středně nepokročilé, Herrmann & synové, 2009
PETŘÍČEK, M. Pohledy, Nakladatelství pedagogické fakulty, 2012
ROESELVÁ, V. Námět ve výtvarné výchově, Praha : Sarah. 2000

Vedoucí bakalářské práce: **ak. mal. Mgr. Velíšek Martin, Ph.D.**

Oponenti:
Konzultanti:

Datum zadání bakalářské práce: 15.11.2013

Termín odevzdání bakalářské práce: dle harmonogramu příslušného akademického roku

.....
Student

.....
Vedoucí katedry

V Praze dne 15.11.2013